



Education des enfants roms en Europe
Education of Roma children in Europe



COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Language Policy Division
Division des Politiques linguistiques



Evropakoro Forumo e Romengoro thaj e Phirutnengo
European Roma and Travellers Forum
Forum européen des Roms et des Gens du voyage

Kako koristiti Evropski jezički portfolio za romski jezik

Priručnik za nastavnice/nastavnike

Koristimo priliku da izrazimo zahvalnost vladi Finske za velikodušnu podršku ovom projektu

Odeljenje za jezički politiku – Savet Evrope, Strazbur
www.coe.int/lang

Sadržaj

Uvod	3
Rad sa <i>Kurikularnim okvirom za romski jezik</i>	4
Šta je Evropski jezički portfolio?	5
Nastavne aktivnosti	
Jezički pasoš	9
Predstavljanje sebe	
Jezici koje govorim	
Moj napredak u učenju	
Interkulturalna iskustva	
Jezička biografija	14
Učenje	
Korišćenje liste kriterijuma u EJP	
Dosije	27
Organizacija dosijea	
Jezički zid za vokabular	
Priprema za pričanje priče	
Priprema za pisanje teksta	
Nastavni pristupi	29
Nastavnicina/nastavnikova evidencija	30

Autorka: dr. Barbara Lazenby Simpson, Trinity College, Dublin
Prevod: Mirko Cvetković, Srbija

 Odeljenje za jezičku politiku
 IV – Savet Evrope
 F-67075 Strazbur Cedex
decs-lang@coe.int – www.coe.int/lang

Evropski jezički portfolio za učenje romskog jezika

Uvod

Za nastavu i učenje romskog jezika izrađene su dve verzije Evropskog jezičkog portfolija (EJP). Prvi EJP je namenjen učenicama/učenicima u prvom ciklusu obrazovanja (osnovna škola), uzrasta od 6 do 11 godina starosti, dok je drugi razvijen za učenice/učenike u drugom ciklusu obrazovanja (niži razredi srednje škole), uzrasta od 11 do 16 godina starosti. Ipak, određeni sadržaji oba EJP-a mogu se koristiti u nastavi sa učenicama/učenicima različitih starosnih dobi.

Cilj ova dva Evropska jezička portfolija je da podrži učenice/učenike romskog jezika u školi, tokom časova jezika van škole, ili u procesu neformalnog učenja u zajednici. EJP zastupa i naglašava individualna postignuća i uspehe i, kao rezultate, pomaže da se promovišu motivisane i samouverene osobe koji su usmerene na maksimalno iskorišćenje sopstvenih kapaciteta.

Evropski jezički portfolio za učenje romskog jezika podrazumeva razvoj i upotrebu svih jezičkih veština; slušanje i govorenje, čitanje i pisanje. EJP nudi pozitivna i zabavna sredstva za realizaciju širokog opsega aktivnosti kako bi se naučio jezik. Kako učenica/učenik mora aktivno da učestvuje u učenju da bi mogla/mogao da zabeleži dostignuća i napredak u EJP, pruža joj/mu se konstantna potvrda o stvarnosti njenog/njegovog uspeha.

Namena ovog priručnika je da da primere i sugestije nastavnicama/nastavnicima kako da EJP koriste na efektivan način.

Rad sa *Kurikularnim okvirom za romski jezik*

Kurikularni okvir za romski jezik predstavlja osnovu za razvoj nastavnih sadržaja i razvoj i primenu jezičkih veština na romskom jeziku.

Tematski zasnovani deskriptori za pet jezičkih veština

Kurikularni okvir se bazira na 11 tematskih celina koje održavaju tipične jezičke potrebe učenica/učenika i tinejdžerki/tinejdžera dok, u isto vreme, u obzir uzima istoriju, običaje i način života Roma, kao i *Romanipe*. Kao dodatak tematski zasnovanim deskriptorima, postoje i "Globalne referentne tačke" koje opisuju opšta jezička znanja.

Okvir definiše poznavanje jezika kroz sintagmame afirmativnog značenja koje sadrže oblike glagola *moći* ("mogu/može"). Ovi afirmativni iskazi predstavljaju se u obliku koji je učenicama/učenicima dostupan kroz "liste kriterijuma" koje se mogu naći u odeljku o *Jezičkoj biografiji* u EJP-u za obe starosne grupe.

Iskazi koje se nalaze u Kurikulumu bliže određuju pet jezičkih veština na četiri nivoa. Ove veštine su **Slušanje** i **Pisanje** (Receptivne veštine) i **Interakcija**, **Govor** i **Pisanje** (Produktivne veštine).

Četiri nivoa – A1, A2, B1, B2

Nivoi koji su korišćeni u izradi *Kurikularnog okvira* su izvedeni od *Zajedničkog evropskog referentnog okvira za žive jezike* (ZERO), koje je razvio Savet Evrope. Za više informacija o ZERO-u pogledajte www.coe.int/portfolio

Iako ZERO ima sveukupno šest nivoa, iskustvo je pokazalo da su u procesu formalnog obrazovanja učenice/učenici obično sposobne/sposobni da dostignu četvrti nivo, B2. Zbog toga se *Okvir* koncentriše na nivoe A1, A2, B1 i B2. Nivo A1 je najniži i automatski postaje prvi "cilj" učenicama/učenicima sa malo ili bez imalo iskustva sa romskim jezikom. Za neke učenice/učenike najniži nivo *Okvira* ne mora biti relevantan, posebno ako su ranije učili romski u školi, ili se njime služili u svakodnevnom životu ili u porodici.

Individualni stepeni razvoja i dostignuća

Ne uče sve učenice/svi učenici na isti način i istim tempom. Evropski jezički portfolio je dizajniran tako da pruži sredstva kako nastavnicima/nastavniku, tako i svakoj učenici/učeniku kako bi bili u stanju da definišu optimalne zahteve u daljem procesu učenja. Na ovaj način se naočigled manje sposobnim učenicama/učenicima može pomoći da se razvijaju tokom procesa učenja, na način koji odgovara njihovim ličnim potrebama i sposobnostima za učenje jezika. Predviđanje razvoja bilo koje osobe kroz *Kurikularni okvir* će retko kad biti u potpunosti predvidivo i dosledano; neke veštine se mogu razviti brže od drugih, a neki zadaci se na bilo kom od nivoa mogu pokazati izazovnijim od drugih.

Za nastavnicu/nastavnika

Kurikularni okvir za romski jezik predstavlja trajnu okosnicu za nastavnice/nastavnike romskog jezika. Kontinuirana primena *Kurikularnog okvira* pomoći će nastavnicama/nastavnicima pronaći ideje, inspiraciju i potvrdu da su njihovi pristupi u nastavi definisani tako da vode postizanju optimalnih ishoda u učenju.

Šta je *Evropski jezički portfolio*?

Savet Evrope je razvio koncept *Evropskog jezičkog portfolija* (EJP) paralelno sa *Zajedničkim evropskim referentnim okvirom za žive jezike* (ZERO). Da biste videli listu odobrenih EJP-ova pogledajte www.coe.int/portfolio

Svaki Evropski jezički portfolio ima tri dela:

- **Jezički pasoš**
- **Jezički biografiju**
- **Dosije**

Svaki portfolio u dodatku mora sadržati referentne nivoe i deskriptore *Zajedničkog evropskog referentnog okvira za žive jezike*.

Jezički pasoš

U Jezičkom pasošu učenica/učenik izražava svoj jezički identitet. Ovaj proces je od velike važnosti za učenice/učenike koji koriste EJP. Važno je uzeti u obzir i uključiti sve jezike koje učenice/učenici poznaju. U Jezičkom pasošu učenica/učenik navodi šta je u stanju da **uradi** na različitim jezicima.

Jezički pasoš isto tako pruža učenicama/učenicima mogućnost da beleže svoja kulturološka zapažanja i iskustva. Ovo je naročito važno za učenice/učenike romskog jezika jer je razumevanje važnosti *Romanipe*-a od presudnog značaja za uspešno učenje romskog jezika.

Za primere aktivnosti koje se mogu uključiti u Jezički pasoš pogledajte strane 9-13.

Jezička biografija

Jezička biografija je okosnica celokupnog procesa učenja u učionici jezika. Delovi Biografije u oba romska EJP-a sadrže tematske liste kriterijuma. Ove liste kriterijuma su pojednostavljene verzije deskriptora iz *Kurikularnog okvira za romski jezik*. Svaki iskaz sugeriše zadatak ili aktivnost koju bi učenica/učenik trebalo da izvrši kako bi uz pomoć nastavnice/nastavnika mogli da zabeleži da je ta aktivnost izvršena. To učenicama/učenicima pomaže da preuzmu odgovornost za svoje učenje i praćenje svog progresu. U EJP-u za mlađe učenice/učenike praćenje procesa se beleži bojenjem zvezdice pored iskaza u listi kriterijuma. U EJP-u za starije učenice/učenike, beleži se datum dostignuća.

Za primere relevantnih nastavnih aktivnosti pogledajte strane 14-27.

Dosije

Dosije je slobodna forma u okviru EJP-a i predstavlja prostor u kome učenice/učenici mogu da beleže i čuvaju svoje radove. Neke stranice sa aktivnostima su već ponuđene, međutim, glavni sadržaji Dosijea se razvijaju kroz učenje jezika tako da svaka učenica i svaki učenik steknu obimnu i relevantnu arhivu svojih radova na ciljnom jeziku.

Za više informacija o mogućim sadržajima Dosijea pogledajte strane 28-30.

Opšte napomene o upotrebi EJP-a

Svaki iskaz u EJP-u predlaže određenu **aktivnost za učenje**. EJP nije pravilnik i ne ga trebalo koristiti na taj način.

- Za nastavnicu/nastavnika, teme ili aktivnosti u EJP listi kriterijuma mogu biti korisne u **planiranju časova**.
- Vreme koje je učenicama/učenicima potrebno da steknu znanje na bilo kom nivou će u velikoj meri varirati. Neke učenice/neki učenici će **brzo napredovati** kod određenih veština ili tema koje ih interesuju. Sa druge strane, iste osobe mogu slabije napredovati kod drugih veština ili u slučaju drugih tematskih celina.

Redosled upotrebe

EJP se obično koristi **na kraju ciklusa učenja**. Ciklusi će uglavnom biti tematski zasnovani i mogu trajati od jednog časa do nekoliko nedelja. Uopšteno govoreći, preporučuje se da se EJP koristi na svake dve do četiri nedelje.

- EJP se nikada neće koristiti stranicu po stranicu. Nastavnica/nastavnik ima potpunu **slobodu** da se kreće kroz EJP i koristi teme, iskaze i aktivnosti koje se najbolje uklapaju u tempo i fokus učenja.
- Učenje jezika je **ciklično**. Učenice/učenici će se vraćati na istu temu nekoliko puta kako se poznavanje jezika bude razvijalo i kako zadaci budu postajali izazovniji.

Sadržaj

- EJP ne ograničava **program** učenja jezika. Nastavnice/nastavnici su slobodne/slobodni da po potrebi dodaju nove aktivnosti, radne listove ili druge nastavne materijale u odeljak Dosije.
- EJP se može integrisati u **bilo koju nastavnu aktivnost**, temu ili cilj učenja.
- Postoji mnogo **uzajamnih veza** među temama što učenicama/učenicima pruža mogućnost da na nekoliko različitih mesta istovremeno obeleže svoja postignuća bojenjem zvezdice ili upisivanjem datuma.

Primer:

Na A2 nivou, **sve** navedene aktivnosti se mogu uključiti u jedan tematski ciklus:

JA I MOJA PORODICA Pisanje A2 – Može da napiše kratko pismo članu porodice opisujući u skladu sa svojim urastom neki važan porodični događaj, krštenje, venčanje, rođenje deteta i slično
KUĆA / ČERGA I AKTIVNOSTI U NJOJ Čitanje A2 – Može da pročita jednostavan tekst (narativni ili opisni) o životu romske porodice.

FESTIVALI I PROSLAVE Slušanje A2 – Može da razume jednostavnu priču koja o festivalu ili proslavi, a koja sadrži veliki broj poznatih reči, i ako je vizuelno podržana.

HRANA I ODEĆA Slušanje A2 – Može da razume uputstvo za nošenje konkretnog dela narodne nošnje za posebnu svrhu ili događaj.

VREME I GODIŠNJA DOBA Govorna interakcija A2 – Može da jednostavno odgovori na pitanja o festivalima ili događajima koji se dešavaju u određeno doba godine.

MOJA ZAJEDNICA Povezano govorenje A2 – Može da koristi niz izraza kako bi pričala/pričao o svom svakodnevnom životu.

Fokus na svaku učenicu/svskog učenika ponaosob

- Imajući u vidu da svaka učenica/svaki učenik poseduje svoj EJP, moguće je uključiti **lična iskustva** u aktivnosti – na primer kroz crtanje, pisane opise, predstavljanje sopstevnog mišljenja itd.
- "Dan Portfolija", ili čas uz EJP, je dobra prilika za individualne **pohvale**.

Primer za pristupanje "Danu Portfolija" u nastavi:

1. Učenica/učenik se upućuje na relevantne stranice u EJP-u koje pokrivaju temu obrađenu kroz prethodne nastavne aktivnosti
 2. Učenica/učenik čita iskaz ili iskaze koje nastavnica/nastavnik zadaje
 3. Učenica/učenik i nastavnica/nastavnik razgovaraju o iskazu ili iskazima i potvrđuju da učenica/učenik to "mogu" – učenica/učenik može da pokaže, odgovori na pitanja ili kroz primere u svom radu dokaže svoju stečenu sposobnost
 4. Učenica/učenik boji zvezdicu ili zvezdice ili upisuje datum(e) i dobija pohvalu se za svoje postignuće
- **Individualne potrebe** svake učenice/svakog učenika mogu biti fokus njenog odnosno njegovog Portfolija.

Primer:

Ako su učenice ili učenici već stekli jezičku kompetenciju na nivou B1 u veštinama govorenja i slušanja, ali treba da raziju veštine čitanja i pisanja, onda bi fokus njihovog Portfolija trebalo da budu oni iskazi koji se odnose na aktivnosti čitanja ili pisanja.

Razvijanje učničkih strategija učenja

- Učenice/učenice mogu da, zajedno sa nastavnicom/nastavnikom, učestvuju u **donošenju odluka** o onome što se treba naučiti ili ponoviti. To se radi čitanjem tematskih lista kriterijuma i postavljanjem novog cilja za učenje ili minimalizovanje jazova u znanju.
- Stranice ili iskazi EJP-a ohrabruju nastavnicu/nastavnika da zajedno sa učenicama/učenicima otkriju **kako se odvija učenje jezika** i kako se ono može unaprediti (pogledajte stranu 14)
- Lista kriterijuma doprinosi procesu kombinovane evaluacije u kojoj učestvuju nastavnica/nastavnik i učenica/učenik, pri kojem učenice i učenici "dokazuju" svoja postignuća. Ovaj proces razvija njihovu svest o sopstvenim sposobnostima i uči ih **samoocenjivanju**.

Komuniciranje sa kolegicama/kolegama i roditeljima

- EJP pruža odlična sredstva za razmenu informacija o napretku učenica i učenika sa njihovim **roditeljima** ili drugim nastavnicama/nastavnicima. Obojene zvezdice/datumi postaju vidljiv zapis učenicinog/učeničkog napretka i postignuća. U slučaju da nastavnica/nastavnik naznači datum pored zvezdice, brzina napretka postaje uočljiva i na prvi pogled.
- EJP može poslužiti i kao fokus **za diskusiju među nastavnicama/nastavnicima**.

EJP kao nastavni materijal

Korišćenjem *Kurikularnog okvira za romski jezik*, zajedno sa *Evropskim jezičkim portfolijima* za učenje romskog, nastavnice/nastavnici će pronaći mnoštvo ideja za planiranje nastavog procesa. Svi iskazi u *Kurikularnom okviru*, kao i iskazi u EJP listama kriterijuma, predlažu moguće nastavne zadatke i aktivnosti. Iskazi se mogu kombinovati kako bi se napravio potreban tematski ciklus za nastavu/učenje.

Važno je napomenuti da većina ovih zadataka i aktivnosti **ne** zahteva utrošak velikih finansijskih sredstava. Oni su generalno zasnovani na materijalu koji je već dostupan u učionicama i školama. Dodatni materijali se mogu prikupljati vremenom kroz korišćenje

časopisa ili novina, slika iz časopisa ili sa interneta, autentičnih predmeta (npr. romske rukotvorine, delovi odeće itd), snimaka pesama, intervjua, razgovora itd.

Imajte u vidu da uključivanje učenica/učenika u sastavljanje nastavnog materijala pomaže da oni postanu svesniji procesa učenja.

Fotokopiranje stranica EJP-a

Strane za aktivnosti iz Dosijea su namenjene kao podrška nastavi/učenju i mogu se fotokopirati u različite svrhe.

Predlozi za nastavne aktivnosti zasnovane na korišćenju EJP-a

JEZIČKI PASOŠ

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Prvi koraci, predstavljanje sebe

Opseg godina: Sve

Nivo: A1

Materijal:

Po jedna kopija EJP-a za svaku učenicu/svakog učenika. Jedna loptica

Metod:

Na prvom času poredajte učenice/učenike u krug i bacajte lopticu redom svakoj/svakom ponaosob. Kada učenica/učenik uhvati lopticu, mora da na romskom jeziku kaže, "Moje ime je..", a onda da nastavi, "Živim u..."

Podelite EJP-ove svim učenicama/učenicima.

Učenice/učenici otvaraju EJP na **4. stani** i upisuju svoje ime (po potrebi uz pomoć) i gde žive.

Drugi detalji će doći kasnije na red kada učenice/učenici nauče boje, stvari koje vole itd.

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Romska imena i prezimena

Opseg godina: 11-16

Nivo: A1

Metod:

1. Nastavnica/nastavnik diskutuje sa učenicama/učenicima o konceptu ličnih imena i njihovom značaju
2. Asocijativno navedite romska imena koja su poznata učenicama/učenicima
3. Razgovarajte o tome kako studenti nazivaju svoje roditelje, roditelje svojih roditelja i druge članove porodice
4. Učenicama/učenicima je dodeljen zadatak da sakupe informacije o svojoj porodici/grupi u svojoj kući/zajednici, koristeći internet, štampani materijal, itd.
5. Učenice/učenici rade u malim grupama i prave panoe koji:
 - a. Objašnjavaju značaj romskih imena
 - b. Spajaju grupe i imena sa zanatima i zanimanjima
 - c. Kombinuju informacije dobijene iz njihovih porodica
6. Učenice/učenici prezentuju usmeno svoje panoe i podatke koje su sakupile/sakupili.

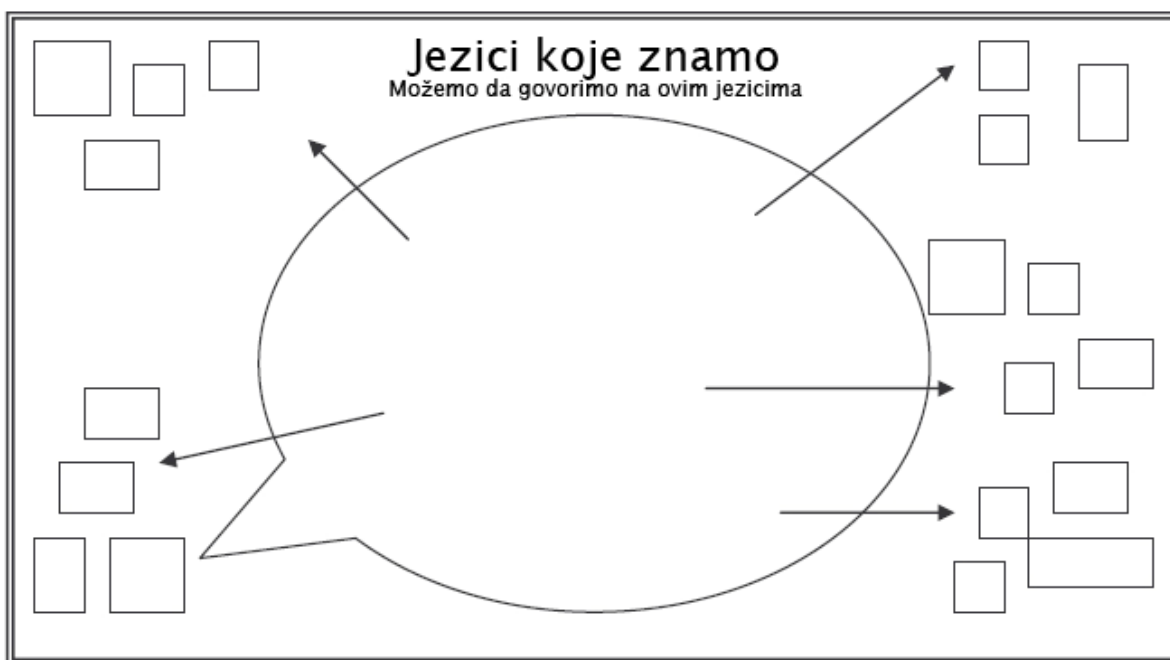
Komentar: Učenice/učenici različitih starosnih dobi će napraviti panoe/crteže koji odgovaraju njihovim godinama.

Na Danu Portfolija učenice/učenici unose podatke o zajedničkim i ličnim imenima na **strani 4**.

The form is titled "My picture" and contains a large empty box for drawing. Below the box are several lines of text for writing, each preceded by a label: "My name is", "I live in", "My favourite colour", "My favourite food", "My favourite activity", and "Other things about me".

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA**EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA****Jezici koje znam****Pravljenje zajedničkog panoa i unošenje podataka u EJP****Opseg godina: Sve****Nivo: A1**

Na 5. strani, učenice/učenici navode jezike koji su im poznati. Kao sredstvo za njihovo prikazivanje u učionici, može se napraviti pano koji ilustruje opseg jezika koje učenice/učenici poznaju, zajedno sa njihovim fotografijama i imenima.

**Materijal**

Hamer ili drugi papir većeg formata, markeri, fotografije učenica/učenika ili papirići sa njihovim imenima

Metod

1. Zapišite imena učenica/učenika na grafikon
2. Kažite učenicama/učenicima da okrenu **stranu 5 u EJP-u** (obe verzije)
 - Pitajte: „Koji jezik govorite kod kuće?“
 - „Koji jezik koristite u školi?“
 - „Koji jezik koristite dok čitate?“
 - itd.
3. Pomozite učenicama/učenicima da daju odgovore na što je moguće više pitanja

My proficiency in different languages		I can speak it		I can listen to it		I can read it		I can write it	
Language	Level	Yes	No	Yes	No	Yes	No	Yes	No
English	Basic								
French	Basic								
Spanish	Basic								
German	Basic								
Other									

Komentar: Starije učenice/stariji učenici bi trebalo da koriste tabelu za samoocenjivanje *Zajedničkog evropskog referentnog okvira* na strani 7 kako bi uneli informacije o svojim jezicima u EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA na strani 6.

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA**EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA****Moj napredak u učenju**

U oba EJP-a se nalaze dve stranice za praćenje napretka učenice/učenika. Cilj je da se dobije vizuelni pregled učenicinog/učenikovog poznavanja jezika u odnosu na pet veština *Zajedničkog evropskog referentnog okvira za žive jezike*.




Tabela, koja pokriva četiri nivoa *Kurikularnog okvira za romski jezik* (A1, A1, B1 i B2), sadrži širok opseg deksriptora za svaku od jezičkih veština. Kada učenica/učenik počne sa dokazivanjem svoje sposobnosti da izvrši zadatke na određenom nivou, trebalo bi sesti sa njom/njim i pregledati ove stranice.

Za svaki nivo su data tri podnivoa preko kojih se može navesti da li je učenicin/učenikov napredak ostvariv uz **mного pomoći**, **malo pomoći** ili **bez pomoći**. Na ovaj način se mogu beležiti i mali koraci u napretku.

Važno je vratiti se na ove stranice u ujednačenim intervalima tokom učenja. Koliko ćete se često vraćati zavisi od intenziteta programa ili učenja. Na primer, ako učenice/učenici imaju jedan čas nedeljno, trebaće im više vremena da dostignu jasno određene ciljeve. Ako imaju pet časova nedeljno, njihov napredak će biti očigledan i biće moguće češće ga beležiti. Preporučuje se, međutim, da nastavnica/nastavnik sa učenicom/učenikom pogleda ove strane otprilike svakih šest do osam nedelja.

Predlaže se da se datum zapisivanja napretka upiše u odgovarajuće polje. Ipak, moguće je isto tako osenčiti polje ili povući horizontalnu liniju:

Primeri:

	A1			A2		
	Uz mnogo pomoći *	Uz malo pomoći **	Bez pomoći ***	Uz mnogo pomoći *	Uz malo pomoći **	Bez pomoći ***
Slušanje 	26/9/20..	16/10/20..	6/11/20..	25/11/20..		
Slušanje 						
Slušanje 						

Interkulturalna iskustva

EJP koji se odnosi na interkulturalna iskustva se može koristiti po završetku nastavnih aktivnosti u okviru sledećih tema:

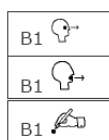
- Kuća/čerga i aktivnosti u njoj
- Romski zanati i zanimanja
- Festivali i proslave
- Prevoz i putovanja
- Hrana i odeća
- Hobiji i umetnost

Zapamtite! EJP stranice bi trebalo s vremena na vreme iznova posećivati. To nisu formulari koji se moraju popuniti, već mesta na kojima studenti beleže svoje aktivnosti u učenju, nova zapažanja, misli i zaključke.

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Razmišljanje o kulturama

Tema: Kuća/čerga i aktivnosti u njoj



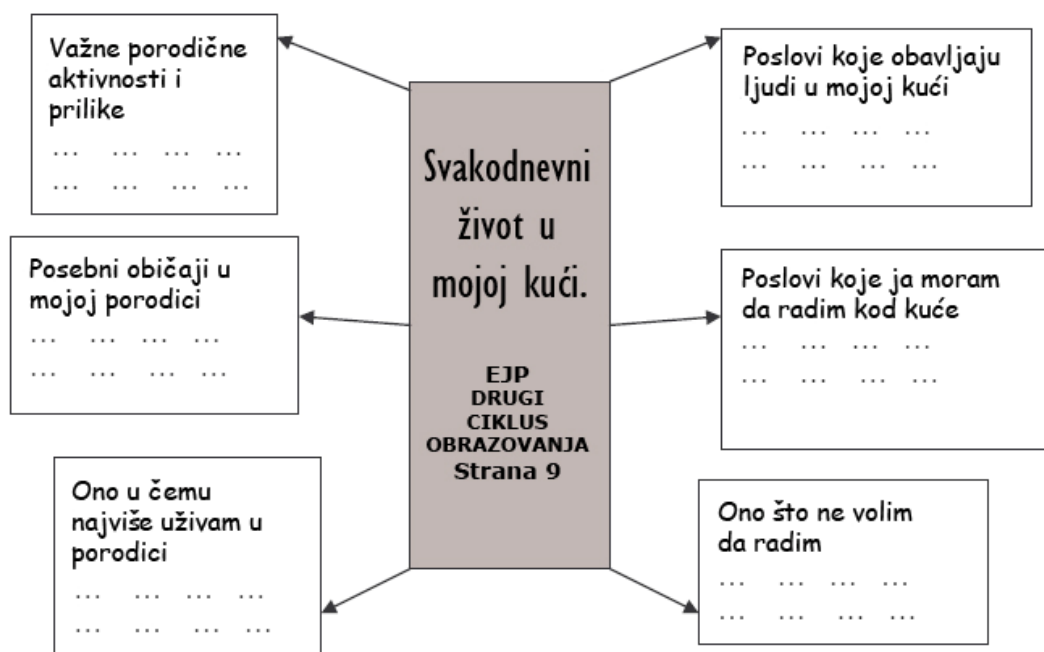
Mogu da čitam o svakodnevnom životu drugih ljudi

Mogu da opišem porodičnu aktivnost koja mi je važna ili posebna

Mogu da napišem kratak tekst o važnim običajima u svojoj porodici.

Metod:

- Razgovarajte o svakodnevnom životu, važnim događajima u porodicama, pravilima kuće itd.
- Na tabli zapišite sve ideje u obliku rečničkog cveta ili dijagrama u obliku pauka



Thinking about cultures

Thinking and talking about important activities in our lives helps us to understand how people are connected to the time and business activities. Make a note of your own ideas about the following things.

	Saves	Gods	I don't
Our family	What words have you used to describe and say about your family?	What words have you used to describe and say about your family?	What words have you used to describe and say about your family?
Our important celebrations			
The jobs our parents do			
The stories and myths that I hear			
The traditions of my family (yours)			

3. Kada je sav mogući vokabular sakupljen u dijagramu u obliku pauka, nacrtajte dve kolone.
4. U jednoj koloni navedite aktivnosti, događaje i bitne običaje koji čine deo života Roma i proverite da li učenice/učenici mogu da se identifikuju sa podacima iz gadže domova

Svakodnevni život Roma	Svakodnevni život Gadža
.....	
.....

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

5. Na Danu portfolija učenice/učenici zapisuju najbitnije podatke u svoj EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA na 8. i 9. stranici, u odeljcima **Naša porodica, Običaji moje porodice/grupe, i Svakodnevni život kod kuće**

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

Mlađe učenice/mlađi učenici mogu da koriste **strane 6 i 7**

Intercultural experiences

Things I have learnt about other people and other places

Things I would like to learn about other people and other places

My culture

Things I would like to tell other people about my culture and my way of life.

Strana 6 Ono što sam naučila/naučio o drugim ljudima i mestima
Strana 7 Moja kultura

Strana 6 daje prostora mlađim učenicama/učenicima da upišu svoje komentare o stvarima koje su naučili ili otkrili o drugim ljudima i njihovim životima u drugim zajednicama i na drugim mestima.

Kako učenje napreduje, mlađe učenice/mlađi učenici bi trebalo da imaju nešto da pitaju o načinu života različitih zajednica i mesta. Pitanja bi trebalo upisati u polje „Ono što bih volela/voleo da naučim o drugim ljudima i mestima“.

Strana 7 pruža učenicama/učenicima mogućnost da zapišu važne aspekte svojih kultura koje bi volele/voleli da objasne drugim ljudima. Namena ove strane je da mlađe učenice/mlađi učenici steknu svest o vrednosti i bogatstvu svojih kultura i da budu ponosne/ponosni na običaje svojih porodica i zajednica.

Ove dve stranice bi trebalo iznova posećivati tokom sledećih aktivnosti iz mnogih tema, uključujući **Ja i moja porodica, Kuća/čerga i aktivnosti u njoj, Moja zajednica, Romski zanati i zanimanja, Festivali i proslave, Prevoz i putovanja, Hrana i odeća, i Hobiji i umetnost.**

JEZIČKA BIOGRAFIJA

Opseg godina: Sve

Nivo: Svi

Ovaj niz aktivnosti je bitan za svaku učenicu/svakog učenika. Kada učenice/učenici počnu da razumevaju učenje i kako mogu da uče, moći će i da prenesu te informacije, kao i veštine koje lično razvijaju, na sve druge oblike učenja.

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

Sve o učenju

Ovde se pruža prilika mlađim učenicama/učenicima da razmišljaju o onome što su naučile/naučili, u čemu su uživale/uživali, i šta im je bilo teško da nauče.

Nastavnica/nastavnik bi trebalo da se u intervalima vraća na ove stranice, a učenice/učenici upišu sopstvene misli u polja tokom diskusija na času ili u četiri oka sa nastavnicom/nastavnikom.

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Učenje novih stvari

Učenje novih stvari (strana 13).

Iskazi predstavljaju fokus učenicama/učenicama za otkrivanje kako najbolje mogu da uče. Moguće je da će ispunjavanje ove stranice trajati najmanje jednu školsku godinu, a verovatno i više. Učenice/učenike bi po završetku ciklusa učenja trebalo ohrabrivati da razmišljaju o zasebnim aspektima učenja.

Metod

Kada učenice/učenici završe sa aktivnošću, nastavnica/nastavnik ih podstiče da razmisle o svom učenju.

Primer

Kada se uvede nova tema i objasni ključni vokabular, nastavnica/nastavnik postavlja pitanja kako bi podstakla/podstakao na razmišljanje:

- Kako ćete zapamtiti nove reči?
- Da li mislite da je dobra ideja zapisati ih?
- Da li možda bila dobra ideja da napravimo mali kviz na sledećem času i vidimo da li ste ih zapamtili?
- A pravopis – kako ćete njega zapamtiti?
- Da li to radite svaki put kada učimo novi vokabular na času?

Svaka učenica/svaki učenik zapisuje svoje strategije učenja u polje „reči i izrazi“

Isti pristup se koristi za „pravopis“, „informacije“ i tako dalje.

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Ono što sam radila/radio i ono što bih volela/voleo da radim u budućnosti Opseg godina: 11-16 Nivo: A2-B2

Cilj: Namena ove stranice je da ohrabri učenice/učenike da razmišljaju o svojim iskustvima, sposobnostima i budućim mogućnostima.

Metod:

1. Svaka učenica/svaki učenik crta vremensku skalu na velikom listu papira, počevši od godine rođenja pa sve do budućnosti.
2. Asocijativno se razmišlja o učenicinim/učeničkim doživljajima i iskustvima i vokabular se zapisuje na tabli (npr. rođenja u porodici, putovanja, smrti, proslave, početak škole itd).
3. Svaka učenica/svaki učenik upisuje relevantne podatke duž vremenske skale.

Bilo bi zgodno da se u ovoj fazi urade neke aktivnosti iz tematskih celina **Romski zanati i zanimanja i Hobiji i umetnost.**

Iskoristite priliku da istražite, na primer, moguća buduća zanimanja, treninge ili iskustva koja su za njih potrebna, porodične običaje kod zanata ili posla uopšte, i tako dalje.

4. Vratite se kasnije na vremensku skalu i kažite učenicama/učenicima da upišu svoje lične ciljeve za budućnost i faze za njihovo dostizanje.
5. Svaka učenica/svaki učenik piše kratak sastav na temu „Šta bih volela/voleo da radim u budućnosti“.
6. Po završetku, svaka učenica/svaki učenik predstavlja svoju vremensku skalu ostatku razreda uz objašnjavanje bitnih događaja i perioda u životu, kao i ciljeva za budućnost.

Things I have done and what I would like to do in the future

This line is recording the years of your life.
Talk to your teacher and your friends and try to remember different things that you did at different times in your life. Then mark the place on the line and write a label to show each important experience in your life.
Your experiences could include important celebrations, events in your family, things you really enjoyed doing, starting school, places or people you visited.
If you do not have enough space on this page, draw a line on a big piece of paper.

12

JA I MOJA PORODICA

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Opseg godina: Sve

Nivo: A1

Cilj: Predstavljanje koncepta romskih imena i prezimena i njihovo povezivanje sa zanatima ili zanimanjima.

Metod:

Pristup opisan na stani 9 za „Romska zajednička i lična imena“ se može koristiti i ove. U ovom slučaju aktivnost bi trebalo fokusirati na asocijaciju imena ili grupa sa određenim zanimanjima ili poslovima.

Na Danu portfolija učenice/učenici navode relevantne iskaze za navedenu temu i bilo koju temu koja je pored nje uključena.

Pogledajte, na primer, ove iskaze za temu „Ja i moja porodica“, a koje se tiču veštine govorne interakcije

A1	A2	B1
Može da odgovori na osnovna pitanja o svojoj grupi, prezimenu, godinama, i članovima porodice, uz navođenje.	Može da odgovori sa sigurnošću članovima porodice ili zajednice kada su joj/mu postavljena poznata pitanja o njenom/njegovom imenu, godinama, broju braće i sestara, članovima porodice itd.	Može da pita i da odgovori na pitanja u širokom opsegu poznatih tema (porodica, kuća, aktivnosti roditelja, interesovanja, itd).

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

Opseg godina: 6-11

Nivo: A1-A2

Ja

Materijal

Fotografija učenice/učenika (digitalni foto-aparat je odličan resurs)

Metod

1. Učenica/učenik stavlja fotografiju u savijenu papirnu „fasciklu“
2. Piše, ili prepisuje, ime, godine, školu, adresu ili kraj itd.
3. Piše rečenice o boji kose i očiju
4. Piše jednostavne rečenice, npr. šta voli ili ne voli, o porodici, kako je došla/došao danas u školu itd.
5. Fascikla se može potom staviti u Dosije zumbanjem ili ubacivanjem u plastičnu košuljicu

Na danu portfolija, bilo koja od sledećih lista kriterijuma može biti prikladna:

Ja i moja porodica
 Kuća/čerga i aktivnosti u njoj
 Moja zajednica
 Festivali i proslave
 U školi
 Prevoz i putovanja
 Hrana i odeća

KUĆA/ČERGA I AKTIVNOSTI U NJOJ

Vizuelna podrška je vrlo korisna za ovu temu. Bilo bi dobro napraviti arhivu fotografija i slika nameštaja, soba u kućama, prenosivih kuća itd. One se mogu naći u časopisima, katalozima, novinama i na internetu.

Postoji veliki broj mogućih aktivnosti koje se mogu prilagoditi za grupe različitih uzrasta, na primer:

- Nacrtajte i označite plan kuće/čerge, ukazujući na različite delove, nazive delova nameštaja i tako dalje.
- Razgovarajte na temu moje omiljeno mesto u kući i zašto je omiljeno.
- Napišite nekoliko rečenica ili kraći tekst o „mom omiljenom mestu“.
- Razgovarajte o stvarima koje su naučene kod kuće od roditelja i zapišite ih.

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Opseg godina: Sve

Nivo: A2

Cilj: Razgovor o kući

Metod:

1. Svaka učenica/svaki učenik donosi predmet iz kuće – po mogućnosti nešto što je neobično ili nepoznato (npr. nešto staro, sa drugog mesta itd).
2. Svaka učenica/svaki učenik drži predmet dok drugi pogađaju šta je u pitanju.
3. Ako je predmet pogođen, učenica/učenik objašnjava gde se drži u kući i za šta se koristi.
4. Ako ostatak razreda ne može da pogodi, učenica/učenik priča o predmetu, objašnjava šta je, odakle je, gde se čuva u kući i za šta se sada koristi.

Ova tema se može integrisati i u sledeće teme:

- Festivali i proslave
- Hrana i odeća
- Hobiji i umetnost

MOJA ZAJEDNICA

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Opseg godina: 11-16

Nivo: A1

Cilj: Učenje reči za mesta u zajednici i aktivnosti koje se na njima dešavaju

Metod:

1. Asocijativno navedite reči za mesta u lokalnoj sredini koja su već poznata učenicama/učenicima, koristeći fotografije ili slike po potrebi (banka, policijska stanica, bioskop, supermarket, itd).
2. Učenice/učenici rade u paru i crtaju mapu lokalne sredine, navodeći što je moguće više bitnih lokacija.
3. Učenici/učenice govore o svakom mestu i beleže na posebnom listu papira šta se tamo dešava – mlađe učenice/mlađi učenici mogu zapisivati ključne reči, starije učenice/stariji učenici pišu kraće fraze ili jednostavne rečenice.
4. Sve mape i stranice se kače na zid.

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA**EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA****Opseg godina: Sve** **Nivo: A1/A2****Cilj: Učenje reči za prehrambene proizvode i učestvovanje u razgovoru kroz odgovarajuće pozdrave, zahteve i zahvaljivanje.****Metod:**

1. Napravite nekoliko „tezgi“ u učionici koristeći prazne ambalaže, povrće, voće itd.
2. Učenice/učenici uče da navedu raznovrsne prehrambene proizvode, kako da ih traže i kako da se zahvale.
3. Učenice/učenici pripremaju „spiskove za kupovinu“ zapisujući nazive prehrambenih proizvoda koje hoće da kupe.
4. Svaka tezga dobija svoju prodavačicu/svog prodavca. One/oni moraju pozdraviti kupce, reći im cenu i zahvaliti im se.
5. Učenice/učenici cirkulišu po tezgama, kupujući prehrambene proizvode sa svojih spiskova za kupovinu.

Komentar: Prazne ambalaže i plastično voće i povrće su korisni nastavni materijal za ovu temu.

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA**EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA****Opseg godina: Sve** **Nivo: A2****Cilj: Učenje naziva i funkcija zdanja i drugih mesta u lokalnoj zajednici.****Materijal: Mapa lokaliteta sa brojevima koji ukazuju na određenu zgradu ili mesto. Fotografije zgrada u mestu (prodavnice, dom zdravlja, biblioteka, teretana, park, igralište, itd). Kartice sa ključnim rečima.****Metod:**

1. Pokazujte slike, jednu po jednu, uz rad na ključnom vokabularu.
2. Pomešajte slike i navedite studente da povežu svaku sliku sa karticom na kojoj se nalaze ključne reči.
3. Učenice/učenici razgovaraju o tome šta se dešava na različitim mestima i o ljudima koji tamo rade/se igraju/odlaze.
4. Kratko se prošetajte da biste videli mesta koja su najbliže školi.
5. Stanite i pustite učenice/učenike da pogledaju fotografije dok gledaju mesta u realnosti.
6. Po povratku u učionicu, učenice/učenici gledaju mapu i odlučuju koja se zgrada ili mesto odnosi na koji broj.

ROMSKI ZANATI I ZANIMANJA

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Opseg godina: Sve

Nivo: A1/A2

Cilj: Učenje reči za mesta u zajednici i aktivnosti koje se tamo odvijaju

Metod:

1. Pripremite niz kartica sa nekim nazivima različitih romskih zanata i zanimanja (posebno onih koji imaju veze sa lokalnom oblašću).
2. Objasnite učenicama/učenicima reči i prodiskutujte o aktivnostima.
3. Mlađe učenice/mlađi učenici crtaju aktivnosti.
4. Starije učenice/stariji učenici traže na internetu informacije/razgovaraju sa porodicama i nabavljaju relevantne slike/crtaju slike/pišu neke rečenice.
5. Učenice/učenici pripremaju pano koristeći kartice zajedno sa odgovarajućim slikama/tekstom.

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Opseg godina: 11-16

Nivo: B1/B2

Cilj: Istraživanje romskih zanata i zanimanja koji su uobičajeni u lokalnoj zajednici ili u porodici učenice/učenika.

Metod:

1. Uvedite temu zanimanja u lokalnoj sredini. Fokusirajte se na prošla i trenutna zanimanja Roma.
2. Učenice/učenici biraju u paru zanimanje i rade istraživanje koristeći sva dostupna sredstva (npr. knjige, internet, porodica, itd).
3. Svaki par priprema prezentaciju koristeći slike, postere, itd. uz odgovarajući tekst.
4. Svaki par prezentuje pred ostatkom razreda.
5. Slike i tekst se kače na zid kao pano ili se stavljaju u knjigu.

FESTIVALI I PROSLAVE

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Opseg godina: Sve

Nivo: A1/A2

Cilj: Učenje datuma proslava, njihove razloge i namene, i šta učenice/učenici rade tokom njih.

Metod:

1. Pitajte učenice/učenike o važnim proslavama u njihovom životu.
2. Razgovarajte o periodu kada se proslave dešavaju – mesec, godišnje doba.
3. Učenice/učenici govore šta se dešava tokom proslava (npr. poseban obrok, poseta porodici, praznici, itd).
4. Napravite listu više različitih proslava na tabli, kategorisanih u lične (npr. rođendan), porodične, lokalne, nacionalne i romske.
5. Napravite veliki pano sa dijagramom koji je podeljen u mesece u godini i zapišite proslavu u odgovarajući mesec uz objašnjenje čiji je to praznik.

U ŠKOLI

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Opseg godina: Sve

Nivo: A1-B2

Cilj: Predstavljanje u učenje lokacija na kojima žive Romi (fokus na geografiji)

Metod:

1. Nastavnica/nastavnik pita učenice/učenike gde žive sada romske grupe.
2. Učenice/učenici asocijativno daju neke odgovore.
3. Učenice/učenici daju podatke o različitim zemljama – *Blizu je ove zemlje, Na severu gde može biti jako hladno* itd.
4. Učenice/učenici traže na karti gde žive romske grupe i upisuju simbole ili imena.
5. Učenice/učenici traže podatke o zemljama i spremaju kratak tekst u kome opisuju svaku zemlju.
6. Tekstovi su prikazani zajedno sa mapom na panou.

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Opseg godina: Sve

Nivo: A1-B2

Cilj: Uvod u istoriju Roma (fokus na istoriji)

Metod:

1. Svaka učenica/svaki učenik priprema vremensku skalu svog života označavajući bitne događaje.
2. Asocijativno dođite do toga šta učenice/učenici generalno znaju o „istoriji“.
3. Nastavnica/nastavnik uvodi temu istorije Roma.
4. Učenice/učenici koriste kartu kako bi pratile/pratili seobu Roma iz Indije i zapisale/zapisali relevantne datume.
5. Nastavnica/nastavnik priča priču relevantnu za istoriju Roma.
6. Učenice/učenici se pripremaju za „uloge“ u seobi i za pričanje „njihovih priča“.
7. Učenice/učenici pišu svoju priču o seobi i čitaju je pred razredom ili je prezentuju koristeći lutkice.

Dodatak:

Opseg godina: 11-16

Nivo: A2+-B2

Učenice/učenici slušaju/čitaju priču (legendu ili bajku) koja slikovito dočarava iskustvo ili aspekt života Roma u prošlosti.

PREVOZ I PUTOVANJA

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

Opseg godina: 6-11

Nivo: A1

Cilj: Učenje osnovnih reči za tipove prevoza.

Metod:

1. Asocijativno navedite kako se sve može putovati (npr. peške, biciklom, autom, na magarcu, vozom itd).
2. Zapišite svaku reč na velikom listu papira, zajedno sa imenom učenice koja/učenika koji je predložila/predložio reč.
3. Zakačite papir na zid kao podršku.
4. Mlađe učenice/mlađi učenici crtaju sliku nekog putovanja i obeležavaju glavne delove.
5. Starije učenice/stariji učenici pišu kraći tekst (npr. 5 rečenica) o nekom svom putovanju.

Dodatak:

Pročitajte priču o putovanju koja sadrži poznate reči.

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Opseg godina: 11-16

Nivo: B1-B2

Cilj: Projekat koji istražuje značaj putovanja u romskoj istoriji i tradiciji.

Metod:

1. Prodiskutujte o romskoj istoriji i tradiciji koja je u vezi sa putovanjima.
2. Uporedite ovu tradiciju sa savremenom situacijom u brojnim zemljama.
3. Podelite učenice/učenike u grupe po troje.
4. Svaka grupa diskutuje o tome kako da pripremi projekat o putovanjima Roma.
5. Grupe treba da istraže (intervjuišu Rome, pročitaju tekst, traže na internetu itd) i rezimiraju dobijene podatke pod različitim naslovima.
6. Grupe pripremaju panoe koje bi trebalo da sadrže sliku i tekst. Zvučni zapisi se isto mogu uključiti.
7. Grupe prezentuju svoje projekte ostatku razreda.

HRANA I ODEĆA

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Opseg godina: Sve

Nivo: A1

Cilj: Učenje vokabulara za različite delove romske narodne nošnje.

Metod:

1. Unapred objasnite reči za delove odeće, cipele, čizme, šešire, nakit itd.
2. Zapišite reči na tabli.
3. Mlađe učenice /mlađi učenici crtaju slike žene i muškarca u narodnoj nošnji i prepisuju ili zapisuju nazive različitih delova odeće.
4. Starije učenice/stariji učenici prepisuju ili pišu kraće rečenice o odeći.

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA**EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA****Opseg godina: Sve****Nivo: A1-A2****Cilj: Učenje jednostavnih pozdrava u romskoj tradiciji.****Metod:**

1. Ponovite pozdrave.
2. Objasnite druge izraze koji se odnose na gostoprimstvo – *Molim Vas, sedite, Da li biste želeli časa vode?* itd.
3. Učenice/učenici rade u parovima i pripremaju kraći dijalog u kome jedna učenica/jedan učenik srdačno prima drugu/drugog u svoj dom, pokazuje osnovno gostoprimstvo i pozdravlja se.
4. Učenice/učenici glume svoje uloge pred razredom.
5. Nastavnica/nastavnik daje povratnu informaciju.

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA**Opseg godina: 11-16****Nivo: B1-B2****Cilj: Ispitivanje običaja koji su u vezi sa gostoprimstvom i animiranjem gošći/gostiju ili posetiljki/posetilaca.****Metod:**

1. Asocijativno ispitajte koncept gostoprimstva, mapirajte iskustva koja su učenice imale/učenici imali kada su bile gošće/bili gosti ili nekoga ugošćavali.
2. Razgovarajte o tome kako se gosti dočekuju, ili ne, u većinskoj kulturi.
3. Učenice/učenici pišu izveštaj o običajima koji su u vezi sa gostoprimstvom u njihovom domu.
4. Nastavnica/nastavnik čita priču ili drugi tekst koji naglašava važnost gostoprimstva u romskoj zajednici.
5. Učenice/učenici pišu:
 - a. poređenje pravila gostoprimstva između kultura,
 - b. opis tipičnog romskog gostoprimstva,
 - c. sastav o važnosti gostoprimstva u zajednici ili u društvu uopšte.

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA**Korišćenje konkretnih primera za učenje vokabulara za hranu i odeću****Opseg godina: 6-11****Nivo: A1****Cilj: Igranjem prodavnice uvodi se vokabular za niz prehrambenih proizvoda i odevnih predmeta, kao i osnovna pitanja i odgovori.****Materijal:**

Kesa sa odećom, ambalaže prehrambenih proizvoda od kuće, plastična hrana itd.

Metod:

1. Postavite prodavnicu.
2. Učenice/učenici uzimaju različite uloge, prodavačice/prodavca i kupca.
3. „Mušterija“ se raspituje o ceni, koristeći fraze poput „mogu li da dobijem“, „molim“ i „hvala“.
4. „Prodavačica/prodavac“ odgovara koristeći „nemamo taj artikal“, „ostao je samo jedan“, „košta ___“ itd.
5. „Novac“ se može dodati u zavisnosti od nivoa poznavanja jezika i godina učenice/učenika.
6. Prodavačice/prodavci moraju da sakupe koliko je potrebno novca i pitaju za tačan iznos.

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA**EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA****Kategorizacija hrane****Opseg godina: Sve****Nivo: A1-A2****Materijal:**

Ambalaže prehrambenih proizvoda od kuće, plastična hrana, slike različitih prehrambenih proizvoda itd.

Metod:

1. Učenice/učenici treba da kategorišu hranu prema grupama koje je naznačila nastavnica/naznačio nastavnik.
2. Ovo je dobra prilika da se naprave dijagrami sa „Hranom koja je dobra za nas“, i „Hranom koju ne bi trebalo da jedemo previše često“.
3. Druge kategorije su voće i povrće, prehrambeni proizvodi koje moramo držati u frižideru.
4. Odgovornost može biti jednako raspodeljena među učenicama/učenicima kroz pisanje naziva prehrambenih proizvoda na tabli u odgovarajuću tabelu.
5. Završite sa pisanjem sastava na temu „Moja omiljena hrana“.

VREME I GODIŠNJA DOBA**EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA****Opseg godina: 6-11****Nivo: A1****Cilj: Učenje vokabulara za mesece i godišnja doba****Metod:**

1. Pripremite veliki dijagram podeljen u mesece u godini.
2. Objasnite reči za mesece, potom nacrtajte polja kako biste grupisali mesece u četiri godišnja doba i objasnite reči za godišnja doba.
3. Razgovarajte o stvarima koje se dešavaju u različitim godišnjim dobima – vremenske prilike, praznici, posete, festivali itd.
4. Stavite važne aktivnosti u dijagram – raspuste, festivale, rođendane učenica/učenika, itd.

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA**Cilj: Učenje vokabulara za različite vremenske prilike.****Opseg godina: 6-11****Nivo: A1****Metod:**

1. Napravite dijagram sa danima u nedelji kada su učenice/učenici u školi.
2. Odštampajte simbole za vreme (dostupne na internetu) koji označavaju sunce, kišu, vetar, sneg itd.
3. Po početku časa, učenica/učenik dobija zadatak da izabere odgovarajući simbol, navede dan i mesec, opiše vremenske prilike i zalepi simbol na odgovarajuće mesto na dijagramu.

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

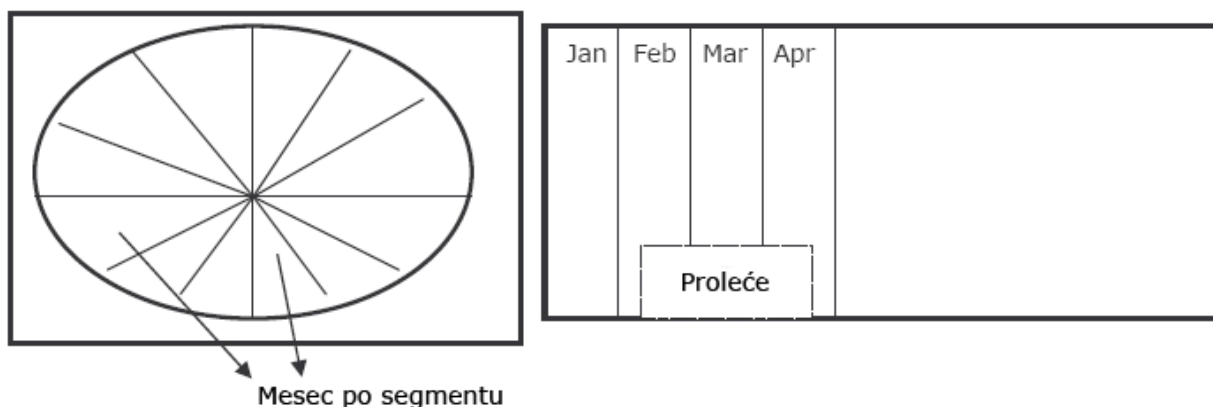
Cilj: Opisivanje aktivnosti koje su u vezi sa određenim vremenskim prilikama i/ili godišnjim dobima.

Opseg godina: 11-16

Nivo: B1

Metod:

1. Zapišite na tabli nazive za sva četiri godišnja doba.
2. Asocijativno dođite do aktivnosti koje se odvijaju u različitim godišnjim dobima.
3. Kategorišite dobijene informacije u radne aktivnosti, sport, odmor, školu, itd.
4. Učenice/učenici pišu kraći tekst i opisuju svoje omiljeno godišnje doba, navodeći razloge za svoj izbor. Trebalo bi da uključe i aktivnosti koje su u vezi sa tim delom godine, kao i aktivnosti u kojima i same/sami učestvuju.

**PRIRODA I ŽIVOTINJE****EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA****EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA**

Cilj: Učenje vokabulara za različite životinje i njihovo prepoznavanje u pisanoj formi.

Opseg godina: Sve

Nivo: Svi

Metod:

1. Pripremite kartice koje se podudaraju sa slikama životinja
2. Uvedite temu životinje kroz pitanja da li neko od učenica/učenika ima nekog kućnog ljubimca/domaću životinju
3. Sakupite romske reči za životinje i zapišite ih na tabli, kategorišući ih na jednostavan način – npr. domaće/divlje/kućni ljubimci.
4. Pokazujte jednu po jednu karticu a učenicama/učenicima kažite da nađu odgovarajućureč na tabli.
5. Proverite da li učenice/učenici umeju da izgovore reči.
6. Spustite kartice licem okrenute prema klupi, slike sa jedne strane klupe i reči sa druge.

7. Učenice/učenici treba da okrenu po dve kartice, jednu iz jednog i drugu iz drugog špila. Kada nađu reč koja se podudara sa slikom, uzimaju te dve kartice i stavljaju ih zajedno, licem okrenutim ka gore.
8. U slučaju da se reč ne poklapa sa slikom, obe kartice bi trebalo vratiti kako su ranije stajale kako bi druge učenice/mogle/drugi učenici mogli da ih izaberu.

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Cilj: Učenje vokabulara za različite životinje i tradicionalna romska verovanja i zanate koji su u vezi sa životnjama.

Opseg godina: Sve

Nivo: A1-A2

Metod:

1. Asocijativno navedite sve romske reči za životinje koje su poznate razredu.
2. Objasnite dodatni vokabular.
3. Razgovarajte o verovanjima i stavovima prema životinjama uopšte.
4. Napravite pano koji kategoriše životinje na sledeći način:
 - a. divlje/domaće;
 - b. stanište i lokacija;
 - c. bitnost u romskoj kulturnoj istoriji/bitnost danas;
 - d. veze sa romskim verovanjima;
 - e. veze sa romskim zanatima i aktivnostima;
 - f. prisutnost u bajkama, književnosti itd.
5. Učenice/učenici razgovaraju sa svojim porodicama kako bi dobile/dobili dodatne informacije gde je to moguće.
6. Učenice/učenici rade u parovima ili manjim grupama kako bi pripremile/pripremili prezentaciju o određenoj životinji/grupi životinja i njihovoj važnosti ili relevantnosti za romsku kulturu. Konačna usmena prezentacija bi trebalo da bude praćena pisanim tekstom i slikama u obliku postera, i trebalo bi da sadrži komentare ili priče članova porodice i dokaze drugih istraživanja.

HOBIJI I UMETNOST

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Cilj: Učenje vokabulara za lična interesovanja i hobije i crtanje slike/pisanje kratkog tekst na ovu temu.

Opseg godina: Sve

Nivo: A1

Metod:

1. Objasnite vokabular za aktivnosti u kojima uživaju učenice/učenici – sport, kompjuteri, film, igrice itd.
2. Učenice/učenici objašnjavaju zašto uživaju u ovim aktivnostima, dok se pritom deo deskriptivnog vokabulara sakuplja na tabli.
3. Mlađe učenice/mlađi učenici crtaju sliku svoje omiljene aktivnosti u slobodno vreme, sa napisanim oznakama ili prepisanim sa table.
4. Starije učenice/stariji učenici pišu jednostavne rečenice o svojoj omiljenoj aktivnosti koristeći sakupljeni vokabular.

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA

Cilj: Učenje o ljudima romskog porekla koji su se proslavili u različitim aktivnostima – muzici, vizuelnim umetnostima, sportu itd.

Opseg godina: 11-16

Nivo: B1/B2

Postoji mnogo mogućnosti za projekte, prezentacije ili pisane zadatke koje se zasnivaju na istraživanju života i dostignuća ljudi ili grupa ljudi.

DOSIJE

Dosije već sadrži mali broj listova za aktivnosti kako bi potpomogao početak procesa građenja lične radne kolekcije.

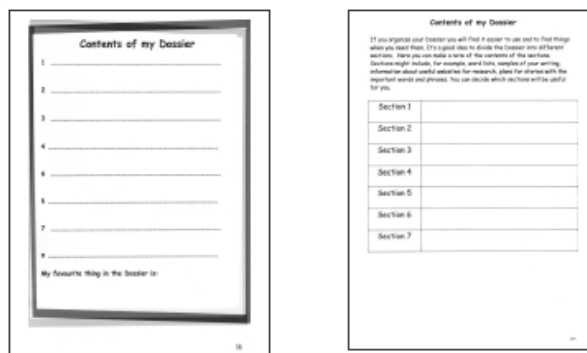
Sa napredovanjem učenja, dosije će uobičajeno sadržati: **crteže sa oznakama, liste reči, pesme i priče koje je pisala učenica/pisao učenik, projekte, dijagrame, podsetnike o teškim stvarima**, i svaki drugi rad koji je napravljen tokom učenja jezika.

Dosije će postepeno postajati lični resurs za učenicu/učenika kome se može vratiti kako bi našla/našao vokabular, dobre primere pisanog teksta, planove za pričanje priče ili pisanje, modele za različite jezičke aktivnosti i tako dalje.

Organizacija Dosijea

Važno je da učenice/učenici organizuju Dosije i donesu odluke o tome šta treba da ubace ili šta se može izbaciti kako bi se stavio bolji primer.

Zbog toga svaki EJP sadrži stranicu sa **Sadržajem** u Dosijeu. Nastavnice/nastavnici bi trebalo da provedu vreme sa učenicom/učenikom i pomognu joj/mu da odluči šta će staviti u Dosije i kako će nazvati naslove koje će navesti u sadržaju.

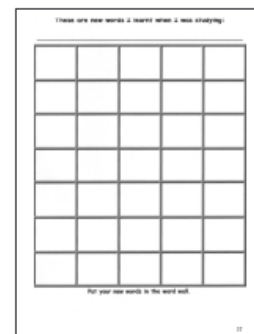


Beleženje vokabulara

Oba EJP-a sadrže „zid reči“. Njega bi trebalo kopirati koliko god je puta potrebno kako bi učenice mogle/učenici mogli da unesu vokabular i izraze koje uče uz bilo koju temu.

Učenice/učenici prvog ciklusa obrazovanja mogu uneti jednu reč ili kratak izraz u svako „polje“ na zidu.

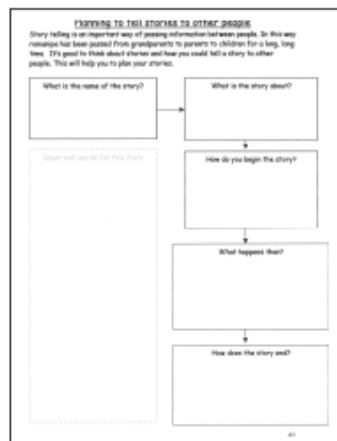
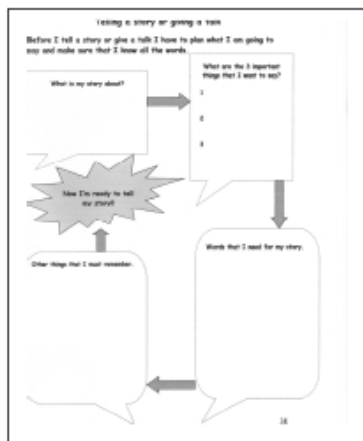
Starije učenice/učenike bi trebalo ohrabrivati da kategorišu vokabular, na primer imenice, radnje (glagole), opisne reči (prideve i priloge), reči koje označavaju mesto ili položaj (predloge) i tako dalje. Kategorije bi trebalo locirati zajedno u redovima ili kolonama. Dobro bi bilo da učenice/učenici koriste boju kao kod za različite kategorije kako bi kasnije mogle/mogli da ih identifikuju.



Usmena naracija i organizacija formalne prezentacije

Važnost usmene tradicije u romskom načinu života je naglašena u mnogim iskazima u *Kurikularnom okviru za romski jezik* i u listama kriterijuma u okviru EJP-a.

U oba EJP-a se nalazi okvir koji pomaže učenicama/učenicima da nauče kako da strukturiraju priču ili prezentaciju. To im pomaže da nauče kako su priče konstruisane i kako se mogu uvesti svi neophodni elementi u logičnom sledu događaja.



Važnost pričanja priče je otišla korak dalje u **EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA** na stranici **Priče i zagonetke**. Svrha ove strane je da ohrabri starije učenice/učenike da zapišu priču i zagonetki koje su naučili beleženjem glavnih detalja.

Strukturisanje pisanog teksta

EJP DRUGI CIKLUS OBRAZOVANJA sadrži i okvir za planiranje pisanih vežbi. To pomaže učenicama/učenicima da planiraju svoj pismeni rad pre nego što počnu sa pisanjem i da povežu tekst jasno i koherentno.

EJP PRVI CIKLUS OBRAZOVANJA Sad mogu da govorim o

Ova strana, u EJP-u za mlađe učenice/učenike, namenjena je kao podrška učenicama/učenicima da beleže nove reči koje su naučile/naučili, sa slikom koja će ih podsećati na temu.

Ovu stranicu bi trebalo kopirati koliko god je potrebno puta.

STORIJA IZ ODRASLE OSOBE			
My notes about stories and riddles to remind me of the main points and important language.			
Story or riddle	What the story/riddle is about	What I learnt from this story/riddle	Important words or phrases for the story/riddle

Planning a written text	
This will help you to plan writing activity such as a description account of an experience or event, letter or email.	
Topic or subject of writing activity	
Write the words that you will use to connect your text	Introduction
Plan text structure	First paragraph - Main points
Write	Second paragraph - next points
Check a list of names of	Third paragraph - further information
at the other end	Closing paragraph
Other interesting words	

Nastavni pristupi

za širok opseg tema

Za razvoj veštine slušanja

Koristite **naraciju**:

- Slušajte i crtajte šta čujete
- Slušajte i tražite ključne reči na karticama
- Slušajte i radite pantomimu
- Slušajte i objasnite reči, izraze ili rime koje se ponavljaju u priči
- Slušajte i pogađajte/predviđajte šta će se sledeće dogoditi
- Slušajte i prepričajte priču

Za razvoj veštine čitanja

- Kartice sa ključnim vokabularom ili izrazima
- Spajanje reči sa slikama
- Pravljenje sleda radnji koristeći iseckane rečenice
- Gradite „zid reči“ i govorite učenicama/učenicima da tu nađu relevantan vokabular kada im bude trebao
- Koristite oznake i spajajte ih sa predmetima, delovima teksta, posterima, slikama itd.
- Napravite slikovni rečnik
- Napravite pretrage reči

Za razvoj veštine govorenja

- Lutkice, maske
- Igre sa ulogama
- Rimovanje i pesme za ritam i izgovor
- Igre nadovezivanja – dodavanje reči, glasova itd.
- Učenice/učenici diktiraju vesti, priču ili pesmu nastavnicima/nastavniku koji zapisuje
- Česte „ispričaj nam nešto o...“ sesije

Za razvoj veštine pisanja

- Zapisujte datum, dan, mesec i godišnje doba svakog dana
- Učenice/učenici rade pretrage reči i jednostavne ukrštenice
- Razred pravi tematizovane svaštare
- Nacrtajte sliku i pišite o njoj
- Pišite i odgovarajte na poruke drugih učenica/učenika
- Novine koje prave učenice/učenici

